

Tổ chức thực hành, thực tập trong đào tạo cử nhân ngành Công tác xã hội tại Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

Nguyễn Thanh Bình*

*PGS.TS. Trường ĐH Sư phạm Hà Nội

Received: 20/10/2023; Accepted: 23/10/2023; Published: 26/10/2023

Abstract: Implement Project 32 of the Prime Minister on the development of social work profession in the period 2010 - 2020; the plan on development of social work profession in higher education institutions in the period of 2013 - 2015 of the Ministry of Education and Training; The Hanoi National University of Education identifies issues related to the goals, contents and solutions of social work training in general and practice, internship in particular plays an important role. So, how to use the practice model, practice social work profession at the Hanoi National University of Education today? How to conduct, content and form of practice, internship for social work students? This article focuses on the above issues.

Keywords: Practice, Internship, Social Work, Hanoi National University of Education

1. Đặt vấn đề

Thực hành, thực tập (THTT) trong chương trình đào tạo cử nhân đóng vai trò then chốt trong việc hình thành và phát triển những kỹ năng (KN) và thái độ nghề nghiệp của sinh viên (SV). Thực hành, thực tập công tác xã hội (CTXH) được hiểu là quá trình SV tiếp xúc, làm việc với các thân chủ khác nhau dưới sự hướng dẫn và giám sát của giảng viên (GV) hướng dẫn thực hành, thực tập và kiểm huấn viên tại cơ sở. Thông qua THTT, những kiến thức lý thuyết sẽ được kiểm chứng và áp dụng trên thực tế và trở thành những kiến thức và KN riêng của từng SV. CTXH là một nghề làm việc với con người, bất cứ một sai sót nhỏ của nhân viên xã hội cũng có thể gây ra những tổn hại không lường đối với thân chủ. Chính vì thế việc THTT trong quá trình đào tạo giữ vai trò ngăn ngừa và giảm thiểu những sai sót đó. Trên thực tế, không có một chương trình đào tạo CTXH nào mà không có chương trình THTT. Vấn đề quan trọng là chương trình đào tạo dành thời gian THTT là bao nhiêu phần trăm trong tổng số giờ học? Quy trình triển khai nội dung và hình thức THTT như thế nào? SV được hướng dẫn THTT, theo dõi và đánh giá ra sao thông qua đội ngũ GV hướng dẫn, thông qua công tác kiểm huấn tại cơ sở? Cơ sở THTT cho SV ngành CTXH thường là những cơ sở nào? Bài báo này làm rõ thực trạng tổ chức THTT trong đào tạo CTXH tại Khoa CTXH Trường ĐHSPh Hà Nội.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực trạng thực hành, thực tập cho SV Khoa CTXH - Trường ĐHSPh Hà Nội

Trường ĐHSPh Hà Nội là trung tâm nghiên cứu khoa học và đào tạo nguồn lực chất lượng cao, giữ

vai trò trọng điểm, đầu ngành trong hệ thống các trường sư phạm trong cả nước. Đồng thời, trường cũng là một cơ sở đào tạo đa ngành có uy tín trong hệ thống giáo dục quốc dân và là một trong những trường đã đào tạo hệ Cử nhân ngành CTXH sớm nhất khi Bộ GD & ĐT ban hành mã ngành đào tạo CTXH vào tháng 10/2004.

Chương trình đào tạo của Khoa CTXH - Trường ĐHSPh Hà Nội được thay đổi và cập nhật lần gần đây nhất là năm 2019 đã chú trọng đến hoạt động thực hành, rèn luyện KN nghề cho SV, bên cạnh đó là thời lượng từ 20% đến 40% thời gian mỗi môn học để thực hiện hoạt động thực hành ở trên lớp.

Trong suốt thời gian học tập 4 năm (với tổng số tín chỉ cần tích lũy là 125 tín chỉ) tại khoa CTXH, SV trải qua các đợt thực hành, thực tập sau:

Bảng 2.1: Khung học phần thực hành, thực tập CTXH

TT	Tên học phần	Hình thức	Số tín chỉ	Nội dung
1.	Kiến tập CTXH	Thăm quan các cơ sở thực hành	2	Thực hành quan sát và đánh giá so sánh về mọi mặt của các cơ sở thực hành.
2.	Thực hành CTXH 1	CTXH cá nhân	3	Thực hành CTXH với cá nhân (thân chủ có vấn đề)
3.	Rèn luyện nghiệp vụ CTXH	Rèn luyện kỹ năng, thái độ, ý thức nghề	3	Thực hành các kỹ năng CTXH
4.	Thực hành CTXH 2	CTXH nhóm	2	Thực hành CTXH với nhóm (một nhóm đối tượng).
5.	Thực hành CTXH 3	Tổ chức và phát triển cộng đồng	2	Thực hành CTXH với cộng đồng
6.	Thực tập tốt nghiệp	Thực tập tại cơ sở	6	Có thể lựa chọn một trong ba phương pháp của CTXH

**Các học phần thực hành, thực tập cho SV Khoa CTXH*

Kiến tập CTXH (2 tín chỉ): được tổ chức vào học kỳ I năm thứ 2. Thời gian là 1 tuần để thăm quan các cơ sở THTT; quan sát và đánh giá so sánh về mọi mặt của các cơ sở thực hành.

Thực hành CTXH 1 (Thực hành CTXH cá nhân) (3 tín chỉ): được tổ chức vào học kỳ I năm thứ 3 với thời lượng là 7 tuần. SV thực hành tại cơ sở 3 buổi/tuần. Nội dung thực hành liên quan đến tiến trình, KN cần thiết trong CTXH cá nhân.

Rèn luyện nghiệp vụ CTXH (3 tín chỉ): SV thực hành tại cơ sở 3 buổi/tuần. Nội dung rèn luyện nghiệp vụ CTXH là KN, thái độ, tác phong....của nhân viên CTXH chuyên nghiệp.

Thực hành CTXH 2 (Thực hành CTXH nhóm) (2 tín chỉ): được tổ chức vào học kỳ II năm thứ 3. Tổng thời gian thực hành là 7 tuần. SV thực hành tại cơ sở 3 buổi/tuần. Nội dung thực hành liên quan đến tiến trình, KN cần thiết trong CTXH nhóm.

Thực hành CTXH 3 (Thực hành phát triển cộng đồng) (2 tín chỉ): được tổ chức vào học kỳ I năm thứ 4. Thời gian thực hành là 2 tuần liên tục tại một cộng đồng được lựa chọn. Nội dung thực hành liên quan đến tiến trình, KN cần thiết trong phát triển cộng đồng.

Thực tập tốt nghiệp CTXH (6 tín chỉ): được tổ chức vào học kỳ II, năm thứ 4, thời gian là 8 tuần liên tiếp theo kế hoạch thực tập của nhà trường. Nội dung thực tập tốt nghiệp liên quan đến tiến trình, KN tổng hợp của nhân viên CTXH chuyên nghiệp.

Đối chiếu với chương trình đào tạo cử nhân ngành CTXH năm 2019 với tổng số 62 học phần (bắt buộc và tự chọn) tương đương với 125 tín chỉ; các học phần thực hành, thực tập chiếm 6 học phần tương đương với 18 tín chỉ, mỗi tín chỉ tương đương với 15 tiết. Theo cách tính thì tổng số giờ thực hành, thực tập tối đa của SV ngành CTXH trong một khóa đào tạo cử nhân là 270 tiết trên tổng số giờ lý thuyết là 1875 tiết. Điều này cho thấy thực hành, thực tập CTXH tại Trường ĐHSP Hà Nội chú trọng đến THTT cho SV ngành CTXH.

**Mục đích của thực hành, thực tập CTXH*

Cung cấp cho SV cơ hội thực tế nhằm liên hệ giữa lý thuyết ở trường học và thực tiễn tại cơ sở thực hành, thực tập qua việc tiếp cận thân chủ (cá nhân, nhóm, cộng đồng) dưới sự hướng dẫn của kiểm huấn viên cơ sở và GV thực hành của Khoa CTXH - Trường ĐHSP Hà Nội.

**Nội dung thực hành, thực tập CTXH*

Thực hành các KN: vấn đàm, quan sát,... viết phúc trình về trường hợp thân chủ, vẽ sơ đồ sinh thái, sơ đồ phả hệ của thân chủ, xây dựng kế hoạch trợ giúp cho thân chủ.

Thực hành tổ chức tiến trình nhóm giúp đỡ các nhóm đối tượng, xây dựng kế hoạch trợ giúp và thực hiện.

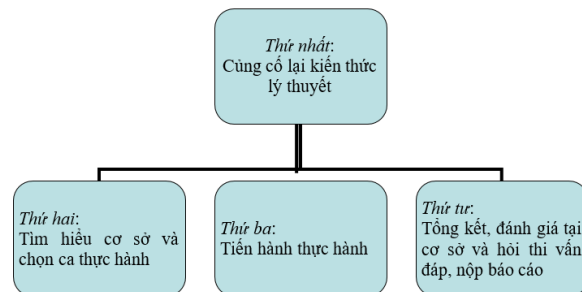
Thực hành khảo sát một cộng đồng cụ thể trên nhiều bình diện khác nhau của cộng đồng, phân tích khái quát quá trình phát triển cộng đồng, những vấn đề mà hiện tại cộng đồng đang phải đối mặt và đánh giá tiềm năng phát triển cộng đồng.

Thực hành các KN tổng hợp trong thực tập tốt nghiệp với một trong các phương pháp CTXH cá nhân, CTXH nhóm và CTXH với tổ chức và phát triển cộng đồng.

Hệ thống các cơ sở THTT cho SV ngành CTXH tại Trường ĐHSP Hà Nội khá đa dạng: trường học, bệnh viện, trung tâm bảo trợ xã hội, trung tâm giáo dục đặc biệt,...

**Hình thức triển khai thực hành, thực tập cho SV ngành CTXH*

Thực hành, thực tập đối với ngành CTXH là nền tảng cốt lõi trong quá trình đào tạo hình thành năng lực, nghề nghiệp cho SV. Quy trình thực hành, thực tập CTXH cho các khóa SV từ K60 đến K73 được triển khai theo mô hình sau:

Sơ đồ 2.1: Mô hình triển khai thực hành, thực tập

2.2. Giải pháp nâng cao chất lượng THTT cho SV, Khoa CTXH

Thứ nhất: Liên kết và xây dựng mạng lưới THTT tiến hành triển khai ký kết thỏa thuận giữa cơ sở đào tạo CTXH và cơ sở thực hành CTXH - các trường học, trung tâm, làng trẻ...

Thứ hai: Luôn đổi mới hình thức, nội dung THTT phù hợp, đa dạng và linh hoạt với từng điều kiện, hoàn cảnh tăng cường số tiết thực hành ở trên lớp.

Thứ ba: Đội ngũ GV chuyên về thực hành cũng cần được đào tạo chuyên nghiệp hơn, mời các GV nước ngoài tập huấn về thực hành và kiểm huấn viên.

Những hoạt động này trong những năm qua giúp Khoa CTXH từng bước khắc phục được những điểm yếu trong hoạt động THPT cho SV. Mặt khác, khoa cũng khuyến khích các GV lý thuyết tham gia hướng dẫn thực hành, thực tập để tạo sự nhuần nhuyễn trong quá trình dạy học.

Thứ tư: Tạo điều kiện cho các GV tham gia dự án của các tổ chức phi chính phủ nhằm tăng cường năng lực, chuyên môn và KN cho GV thực hành.

Thứ năm: Tăng cường các hoạt động kiểm huấn viên tại cơ sở THPT. Đội ngũ kiểm huấn viên tại các cơ sở THPT cần được tham gia một số khóa tập huấn về CTXH, quyền trẻ em, tham vấn và kiểm huấn... Thông qua đó nhằm nâng cao năng lực CTXH vào những công việc hàng ngày của cán bộ tại trung tâm, cơ sở THPT từ đó tạo môi trường phù hợp cho sinh viên CTXH thực hành, thực tập tại cơ sở.

3. Kết luận

Công tác THPT trong đào tạo CTXH là một bộ phận quan trọng cấu thành KN và thái độ nghề nghiệp của SV. Vì vậy Khoa CTXH Trường ĐHSP Hà Nội đã phát huy sự sáng tạo và linh hoạt trong hình thức

và nội dung triển khai các hoạt động thực hành, thực tập CTXH như điều chỉnh lại chương trình đào tạo, đầu tư xây dựng cơ sở thực hành lâu dài, mở các khóa đào tạo, bồi dưỡng GV giảng dạy thực hành, cán bộ kiểm huấn viên tại cơ sở THPT.

Tài liệu tham khảo

1. Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2013), *Báo cáo về đào tạo ngành công tác xã hội và những kinh nghiệm xây dựng chương trình đào tạo ngành công tác xã hội của Trường ĐHSP Hà Nội* (Hội nghị triển khai đề án phát triển nghề Công tác xã hội trong giáo dục đại học giai đoạn 2013 - 2020) tháng 12/2013. Hà Nội

2. Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2013). *Báo cáo đề tài khoa học: “Vấn đề thực hành, thực tập của sinh viên khoa Công tác xã hội trường Đại học Sư phạm Hà Nội giải pháp và khuyến nghị”*. Hà Nội

3. Trường Đại học Sư phạm Hà Nội (2019). *Chương trình khung đào tạo công tác xã hội*. Hà Nội

4. Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc tế (2013) *“Nâng cao tính chuyên nghiệp công tác xã hội vì phát triển và hội nhập”*. NXB ĐHSP Hà Nội

Dạy học chủ đề hình học và đo lường... (tiếp theo trang 78)

Yêu cầu HS đọc lại đề bài để hiểu rõ bài toán trong đó, ngoài tìm hiểu những yếu tố đã cho, cái cần tìm thì việc hiểu được cho biết chu vi tức là cho biết nửa chu vi hay tính được tổng của hai cạnh của hình chữ nhật, cho biết “nếu tăng chiều rộng của mảnh đất thêm 3m và giảm chiều dài của mảnh đất đi 3m thì mảnh đất đó trở thành hình vuông” để so sánh được độ dài của chiều rộng và chiều dài của hình chữ nhật là một mắt xích quan trọng để đưa bài toán về dạng toán đã biết cách giải.

- Yêu cầu HS tự kiểm tra lại các bước tiến hành bài toán.

Bước 2: Phát hiện sai lầm, thiếu sót, tìm nguyên nhân sai lầm.

Các bước giải bài toán thực hiện đúng, chính xác và không có sai lầm, thiếu sót trong quá trình giải bài toán.

Bước 3: Đánh giá phương pháp làm bài, các bước làm bài.

Xem xét, nghiên cứu cách giải bài toán, các bước làm bài, thời gian để hoàn thành bài làm: Đây là bước tìm hiểu sâu thêm bài toán để từ đó có thể tìm được các cách giải khác, tìm được lời giải hay hơn, gọn hơn.

3. Kết luận

Các biện pháp dạy học chủ đề hình học và đo lường ở lớp 4 theo định hướng phát triển năng lực giải quyết vấn đề toán học cho học sinh đã thúc đẩy sự hào hứng và nhiệt tình của các em trong việc tham gia xây dựng các bài tập một cách tích cực. HS thích thú khi được tham gia vào các hoạt động trao đổi, giao tiếp và giải quyết các vấn đề được đưa ra trong các bài tập toán. Các biện pháp kết hợp được sử dụng một cách khéo léo và hợp lý trong tiết học đã giúp cho HS nắm vững kiến thức mới và nhanh chóng áp dụng vào các bài tập. Điều này đã thúc đẩy động lực và giúp các học sinh phát huy tính tích cực, sáng tạo và có khả năng tự giải quyết các vấn đề. Góp phần nâng cao chất lượng dạy và học cho học sinh trong thực hiện Chương trình GDPT 2018.

Tài liệu tham khảo

1. Nghi Bui, Cathy Humphreys, và Margaret Schwan Smith (2016), *Developing Mathematical Reasoning in Grades K-12*. Stenhouse Publishers

2. Đỗ Đức Thái (Chủ biên), Đỗ Tiến Đạt, Nguyễn Hoài Anh, Trần Ngọc Bích, Đỗ Đức Bình, Hoàng Mai Lê, Trần Thuý Nga (2018), *Dạy học phát triển năng lực môn Toán ở tiểu học*, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.